

Bilan Belgisch buitenlands beleid 1979

door Paul VAN DE MEERSCHE,

Gewoon hoogleraar aan de Katholieke Universiteit te Leuven.

★

« Voor de eerste keer sinds heel lang kwam in 1979 een Belgische regering in moeilijkheden door betwisting van een punt van de internationale politiek, met name de raketten-kwestie. Dit feit is uitzonderlijk genoeg om het te onderstrepen » (1).

« Schaamte voor een vergissing die ik zou begaan hebben is mij volkomen vreemd. Ik weet dat deze levenshouding mij op bepaalde ogenblikken naar een isolement heeft gedreven, maar dat hindert eigenlijk niet. Ik vraag tenslotte ook nooit aan de anderen dat ze zouden denken zoals ik denk » (H. Simonet) (2).

Dit « bilan van het Belgisch buitenlands beleid anno 1979 » is niet bedoeld als een volledige inventaris van alle inspanningen, successen en mislukkingen van de minister van Buitenlandse Zaken en het ministerieel departement waarvoor hij de politieke verantwoordelijkheid draagt. Hiermede wordt niet bedoeld dat een dergelijk systematisch opgevat jaarlijks « bilan » betreffende het Belgisch buitenlands beleid niet bijzonder nuttig zou zijn. Integendeel, het niet-bestaan ervan lijkt ons een eerste lacune die hier moet gesignaleerd worden (3). Is het echt niet mogelijk dat het Belgisch Ministerie van Buitenlandse Zaken — net zoals dit in de meeste Westeuropese staten het geval is — rechtstreeks of onrechtstreeks de publikatie van een jaarlijks overzicht van het Belgisch buitenlands beleid zou stimuleren ?

(1) Buitenlands beleid onder H. Simonet, in : *De Nieuwe Gids*, 3 januari 1980.

(2) Interview met H. Simonet, *Het Belang van Limburg*, 7 april 1979.

(3) Op het ogenblik dat dit artikel werd geschreven (maart 1980) kon de pers- en informatiedienst van het Ministerie van Buitenlandse Zaken ons geen synthese-nota 1979 laten geworden. De enige synthese-nota waarover men beschikte, betrof de periode 3 juni 1977 - december 1978.

In dit beknopt overzicht van het Belgisch buitenlands beleid in 1979 kan uiteraard slechts aandacht gegeven worden aan de voornaamste probleemsectoren waarmede het Belgisch buitenlands beleid tijdens 1979 werd geconfronteerd. Hiertoe behoren ongetwijfeld de Belgische houding binnen het Atlantisch bondgenootschap naar aanleiding van de Navo-vraag tot de produktie en het inplanten van nieuwe kernwapens o.m. in België; verder het Belgisch beleid betreffende de Europese problemen op een voor de Europese Gemeenschap « historisch moment », nl. het organiseren van de eerste rechtstreekse verkiezingen voor het zgn. Europees Parlement; de Belgische houding in verband met de evolutie in het Midden-Oosten en tenslotte de vraag naar de zin en betekenis van het buitenlands beleid voor een kleine mogendheid als België. Een vraag die in 1979 prangender dan ooit werd gesteld.

(Het Belgisch beleid ten opzichte van de ontwikkelingsproblemen en het streven naar een zgn. Nieuwe Internationale Economische Orde; en meer bepaald de Belgische houding betreffende Zaïre worden in een afzonderlijke bijdrage besproken.)

I. Het beleid inzake veiligheid.

De belangrijkste controverse in verband met het Belgisch buitenlands beleid betrof in 1979 ongetwijfeld het debat over het produceren van nieuwe kernwapens (464 Cruises- en 108 Pershing II raketten). Nieuwe lange afstands-raketten, waarvan de produktie en installatie in West-Europa o.m. de operationele inplanting op het Belgisch territorium door de Navo noodzakelijk werd geacht om een geloofwaardige thermo-nucleaire afschrikking te behouden tegenover de Sowjetunie.

Deze problematiek — waarover de minister van Buitenlandse Zaken eind 1979, nl. in zijn antwoord op enkele belangrijke interpellaties in de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 7 december 1979 beweerde dat het om « één van de belangrijkste keuzen ging die België sedert 1936 heeft moeten maken » — werd nochtans aanvankelijk door de Belgische regering en door de Navo-strategen voorgesteld als een betrekkelijk eenvoudige en vanzelfsprekende beslissing. Inderdaad, voor de Navo en Belgische regering waren de gegevens van het probleem immers hoofdzakelijk te herleiden tot een beslissing tot « aanpassing en modernisering van het thermo-nucleair wapenarsenaal op Westeuropees grondgebied ». Voor de minister een « logische » en « zich uiteraard opdringende » aanpassing en modernisering ingevolge vooral twee gewijzigde gegevenheden in de Oost-West betrekkingen. Vooreerst moest rekening gehouden worden met het in 1979 afgesloten SALT II-akkoord dat in grote lijnen de gelijkwaardigheid van

strategische kernwapens tussen de Verenigde Staten en de Sowjetunie had vastgelegd. De implicaties van dit SALT II-akkoord ten opzichte van de verdediging van West-Europa werden — voor zover het nog nodig mocht zijn — o.m. duidelijk gesteld door de voormalige Amerikaanse Staatssecretaris Henry Kissinger tijdens een te Brussel gehouden colloquium (waaraan ook door minister H. Simonet werd deelgenomen) : de Westeuropese bondgenoten moeten er voortaan mee rekening houden dat de inferioriteit van de Navo-strijdkrachten op conventioneel of op tactisch-nucleair vlak niet langer meer automatisch door de dreiging met globaal-strategische Amerikaanse atoomwapens (hiermede worden wapens bedoeld waarmee de Verenigde Staten en de Sowjetunie elkaars grondgebied kunnen treffen) zou kunnen gecompenseerd worden. De Navo-strategen beklemtoonden hierbij het tekort aan zgn. nucleaire slagveldwapens (theatre Nuclear Forces - TNF) in de Westeuropese verdedigingssector. De zich voor de Navo-Raad en de Belgische regering opdringende conclusie uit dit tekort was « vanzelfsprekend » : « de nucleaire afschrikking moet — om overtuigend te kunnen zijn — op alle niveaus toepasselijk zijn, m.a.w. het regionaal Europese en het globaal Atlantische mogen niet losgekoppeld worden. Indien men een volledige geloofwaardigheid wil behouden, moeten de Westeuropese bondgenoten hun nucleair bewapeningsarsenaal binnen Navo-verband aanpassen door het installeren van 572 nieuwe zgn. slagveldatoomwapens » (Theatre Nuclear Forces - TNF) (H. Simonet) (4).

De door de Navo en de Minister van Buitenlandse Zaken en Defensie noodzakelijk geachte beslissing tot productie en installatie van 464 Cruise- en 108 Pershing-II-raketten steunde ook nog op een tweede argument : de Navo werd hiertoe gedwongen, omdat de Sowjetunie reeds eerder tot modernisering en versterking van haar kernarsenaal was overgegaan. Het evenwicht in de afschrikking was volgens Navo-kringen verstoord geworden door het operationeel worden van de zgn. SS-20 raketten en de zgn. « Back-fire » bommenwerper ; « Back-fire » bommenwerper, die volgens de Sowjetautoriteiten buiten de Salt II overeenkomst viel. Blijkbaar zouden er reeds een zestigtal zgn. SS-20 raketten (de SS-20 is een moderne driekopsraket met middellange reikwijdte) operationeel zijn (5). Tegenover dit aldus gemoderniseerde Sowjetrussisch en Warschaupact-arsenaal bleek voor de Navo-strategen de minimale aanpassing en modernisering

(4) Rede in de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 7 december 1979.

(5) « Op dit moment worden in de Sowjetunie basissen aangelegd om 621 kernladingen verdeeld over 207 SS-20 raketten op Westeuropese doelwitten te richten ». Minister H. SIMONET tijdens het debat in de Kamer op 7 december 1979.

van het Navo-potentieel te bestaan uit de produktie van 464 Cruise- en 108 Pershing-II-raketten.

Op basis van deze tweevoudige argumentatie werd blijkbaar door de Belgische regering elk debat over een afwijkende positie over deze aldus door de Navo-autoriteiten noodzakelijk geachte « modernisering en aanpassing » van het Navo-rakettenarsenaal overbodig geacht. « Gezien België's verleden van trouwe en gedweë Navo-bondgenoot laat het zich niet aanzien dat de politieke partijen of het parlement grote struikelblokken zullen opwerpen » was overigens ook de verwachting van heelwat publicisten.

En toch zou in het najaar 1979 de controverse over het Belgisch buitenlands beleid i.v.m. de bijeenkomst van de Navo-raad in december 1979 bijzonder scherpe vormen aannemen. Vooral de weigering van de regering het initiatief te nemen tot een parlementair debat waar ten gronde zou kunnen gediscussieerd worden in verband met het Navo-ontwerpbesluit betreffende de beslissing tot produktie en ontplooiing in West-Europa van 464 Cruise- en 108 Pershing II-raketten werd niet zonder meer genomen door de oppositie (behoudens de liberale partijen) en door één van de regeringspartijen, nl. de Socialistische Partij.

De weigering het initiatief te nemen voor een parlementair debat dat aan de beslissing zou voorafgaan, het blijkbaar niet amendeerbaar zijn van de Navo-standpunten en het zonder meer overnemen van deze standpunten door de verantwoordelijken voor het Belgisch buitenlands defensiebeleid zonder het overwegen van enig alternatief was teveel gevraagd voor de Vlaamse Socialisten, de Volksunie en een aantal drukkingsgroeperingen. Opmerkelijk was dat vooral in Vlaanderen zich zowel bij bepaalde politieke partijen (Vlaamse Socialisten en Volksunie) als bij belangrijke drukkingsgroeperingen (Pax Christi, e.a.) een steeds duidelijker trend aftekende om ook het Belgisch buitenlands beleid op een meer bewuste en kritische manier te beoordelen. Een aspect van de feitelijke « communautarisering » van het Belgisch buitenlands beleid ?

« In concreto » was de actie van hoger genoemde drukkingsgroeperingen (uiteraard met enige nuance en variatie) gericht op :

1. Het eisen van een aan de beslissing van de Navo-Raad (begin december 1979) vóórstaand parlementair debat.

2. Het zich opstellen als loyale maar kritische bondgenoten binnen de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie waarvan de werking van politieke overlegorganen onvoldoende werd geacht. Onvoldoende gemeenschappelijk overleg in belangrijke problemen zoals deze waarin tot de produktie en het inplanten van nieuwe raketten wordt besloten.

3. Het in vraag stellen van de door het Belgisch beleid aanvaarde Navo-argumentatie op grond van een meer diepgaande analyse die o.m. betrekking had op volgende punten :

a) De produktie en het inplanten van de nieuwe lange-afstandsraketten is een niet louter technisch-militaire operatie. Gezien de kenmerken van de « Cruise missiles » en « Pershing II » raketten (o.m. hoge mobiliteit) neemt het risico voor een « tactische » en/of « beperkte » nucleaire oorlog toe. Risico, dat aanzienlijk toeneemt voor de Westeuropese bevolking ingevolge het feit, dat het installeren van deze nieuwe kernwapens een nieuw onevenwicht zal scheppen op het regionaal Europees vlak ten nadele van de Sowjetunie. Het Sowjetrussisch antwoord en het opnieuw opdrijven van de bewapeningsspiraal zal bijzonder nadelige gevolgen hebben voor de Europese veiligheid.

b) Dit verhoogde risico i.v.m. een beperkte nucleaire oorlog in Europa stelt niet alleen vragen naar de evolutie van de Europees-Sowjetrussische betrekkingen, maar ook — en vooral — naar nieuwe verhoudingen binnen het Atlantisch bondgenootschap. De Westeuropese bondgenoten dragen in functie van de nieuwe raketten een grotere verantwoordelijkheid voor hun eigen veiligheid. Europese veiligheid, waarvoor de Verenigde Staten zich minder dan ooit zullen geroepen achten om tussen te komen, omdat de inplanting van de nieuwe rakettypes op het West Europees grondgebied de mogelijkheid schept om een nucleair treffen tot dit grondgebied te beperken en hierdoor de drempel voor het inzetten van deze raketten zou worden verlaagd. De Verenigde Staten zouden — cfr. de verklaringen van Henry Kissinger te Brussel in het najaar 1979 — kunnen vermijden gebruik te maken van hun intercontinentaal strategisch wapenarsenaal en de in West-Europa opgestelde 464 Cruise- en 108 Pershing II-raketten laten terugslaan in de hoop het Amerikaans grondgebied, bevolking en economisch potentieel te sparen. M.a.w. is dit niet het begin van een loskoppeling (« decoupling ») van de veiligheid van de Verenigde Staten en die van Europa ?

c) Samen met deze politieke aspecten van het probleem werden ook in heelwat kringen opnieuw vragen gesteld over de moreel-ethische implicaties van deze nieuwe stap in de escalatie van kernwapens. (Het CVP-kamerlid, Tijn Declercq, zou zich overigens op grond van ethische argumenten onthouden bij de stemming na de interpellaties over het beleid van Minister H. Simonet op 7 december 1979.)

Het debat over en de standpunten van de diverse politieke partijen t.o.v. het Belgisch buitenlands en defensiebeleid werden evenwel *niet vanuit duidelijke standpunten «pro» en «contra» geformuleerd. Er was vooreerst*

de verstrengeling tussen binnen- en buitenlandse politieke gegevenheden. Meer bepaald de « politieke chantage » i.v.m. het sedert 1979 telkens weer impliciet aangevoerde argument : wie neemt de politieke verantwoordelijkheid op zich om deze « regering van de laatste kans » te doen struikelen ? *Verder was er ook nog de politieke druk van buitenaf o.m. vanwege de Duitse Bondsrepubliek, die van meet af aan duidelijk maakte niet in een uitzonderingspositie te willen terecht komen door de enige lidstaat te zijn die op haar grondgebied nieuwe raketten zou hebben waardoor de Sowjetunie zou kunnen getroffen worden. Op zichzelf een begrijpelijk standpunt. Maar ook een standpunt van waaruit een zware politieke druk resulteerde op de Navo-buurlanden vanaf het ogenblik dat zowel de sociaal-democratisch-liberale regeringscoalitie als de christen-democratische oppositie het eens waren met de produktie en de opstelling van de nieuwe nucleaire wapens. (In de parlementaire wandelgangen kon men begin december zelfs horen, dat kanselier H. Schmidt naar de Belgische premier zou hebben getelefoneerd om aan te dringen de beslissing over de nieuwe Navo-kernwapens niet op de helling te plaatsen, indien men verder op de steun wou rekenen i.v.m. andere problemen zoals o.m. de stabiliteit van de Belgische munt).*

De controverse bereikte enkele dagen voor de bijeenkomst van de Navo-Raad over de produktie en de inplanting van nieuwe lange-afstandsraketten een hoogtepunt. In bar slecht weer, op 9 december 1979, hielden te Brussel duizenden manifestanten een protestbetoging. (« Ongebruikelijk was dat voor een probleem van buitenlandse politiek. Voordien had minister Simonet het al zeer lastig gehad met zijn Zaïre-beleid. De Eurosystem-affaire, die een aantal basisopties van buitenlandse politiek in het gedrang bracht, bezorgde hem eveneens onverkwikkelijke momenten. Op de keper beschouwd waren de drie problemen — raketten, Zaïre en Eurosystem — minder problemen van internationale politiek dan problemen van moraliteit. De manifestaties tegen de kernraketten waren in de eerste plaats gericht tegen het « immorele » van de bewapeningswedloop en vooral van de kernbewapening. De reactie van de manifestanten, van Karel Van Miert en van de progressieve christelijken was, in haar naïeve eerlijkheid, hartversterkend en verfrissend. ») (6).

In de Kamer van Volksvertegenwoordigers werden interpellaties gehouden waarbij één van de regeringspartijen nl. de Vlaamse socialisten, onder leiding van fractievoorzitter, L. Tobback, het de Minister van Buitenlandse Zaken niet makkelijk maakten. Uit de interpellaties in de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de antwoorden van de verantwoordelijke minis-

(6) *De Nieuwe Gids*, 4 januari 1980.

ters (rede van H. Simonet op 7 december 1979) en de uiteindelijke verklaring van eerste minister Martens (12 december 1979) traden geen wezenlijk nieuwe elementen meer naar voren. Wel werd vooral minister H. Simonet de kans geboden om het Belgisch beleid te preciseren en te antwoorden op het verwijt ook aan de parlementaire commissie « onvolledige en tegenstrijdige » informatie te hebben verstrekt. Samengevat betrof het antwoord van de Minister van Buitenlandse Zaken volgende punten :

1. Aan hen, die de regering verweten niet het initiatief tot een parlementair debat te hebben genomen, werd geantwoord dat « indien er van enige tegenstrijdigheid sprake is, deze eerder bij de interpellanten dan bij de regering moet worden gezocht ». « Het is inderdaad tegenstrijdig een ruim parlementair debat te verlangen nog vóór de regering een standpunt inneemt, en, tegelijkertijd, van de regering te eisen dat zij het debat zou openen met een verklaring, wat veronderstelt dat zij al heeft beslist. Deze kritiek getuigt bovendien van een miskennis van de grondwet (met name van artikel 68 van de grondwet) en van de grondwettelijke praktijk ».

2. Aan hen, die van oordeel waren dat de nieuwe atoomwapens niet noodzakelijk zouden zijn, omdat het globale en niet zozeer het regionale Europese machtsevenwicht van belang is, werd geantwoord dat « deze redenering uiterst gevaarlijk is ». Alleen reeds « op het gebied van de methode is het logisch fout het begrip « gebrek aan betekenisvol regionaal evenwicht » uit te sluiten en alleen te vertrouwen op een globaal evenwicht. Wanneer deze redenering uiteindelijk de overhand zou krijgen en aldus het officiële standpunt van de lidstaten van het bondgenootschap zou worden, zou zij de doeltreffendheid van de afschrikking ernstig en wellicht definitief aantasten. Bovendien « is er een drempel vanaf dewelke een kwantitatieve wijziging leidt tot een kwalitatieve mutatie. Vanaf het moment dat het aantal in de USSR opgestelde middellange afstands-raketten alsook hun technische eigenschappen grondig werden gewijzigd, dan is ontegenzeggelijk deze drempel overschreden. De aan de Atlantische Raad voorgestelde beslissing heeft tot doel het onevenwicht te verkleinen door de invoering van kernwapens voor de middellange afstand, te weten de Pershing II-raketten en de Cruise missiles ».

Wanneer men de interpellaties en het antwoord van de minister op de door hem samengevatte tegenargumenten (7) herleest — los van alle

(7) De argumenten contra de produktie en installatie van deze nieuwe kernwapens o.m. op het Belgisch grondgebied werden door minister H. Simonet tot een drietal opwerpen herleid : « Vooreerst wordt ingeroepen dat de uitvoering van deze

emotioneel gerichte parlementaire welsprekendheid — blijken vooral twee zaken duidelijk. *Vooreerst*, dat het Belgisch buitenlands beleid betreffende deze cruciale punten van het Atlantisch beleid *niet steunde op een autonome analyse en in feite de Belgische regering over weinig of geen manoeuvreerruimte kon beschikken*. (Op het argument dat de produktie en installatie van nieuwe kernwapens op zichzelf een onevenwicht zou scheppen ten nadele van de Sowjetunie (een opwerping die door pressiegroeperingen zoals « Pax Christi » werd geformuleerd) antwoordde minister H. Simonet met een argument « ex auctoritate », nl. een verwijzing naar de Navo-deskundigen : « Het bestaande onevenwicht ten nadele van de Navo is een feit. Dit betwisten, hoewel het door de militaire deskundigen van alle Navo-landen duidelijk is onderschreven en hier door mijn collega van Landsverdediging in herinnering werd gebracht, is voorwaar onthutsend. Ik meen niet verder te kunnen gaan dan wat hij en ik reeds hierover hebben gezegd ».)

Verder bleek ook, dat de minister van Buitenlandse Zaken het niet zo moeilijk had zijn beleid te verdedigen ingevolge de tegenspraak in de oppositie i.v.m. het Belgisch buitenlands beleid (8) en vooral door te wijzen op het gebrek aan een valabel alternatief dat door de oppositie zou kunnen aangebracht en zinvol verdedigd worden. (De vraag om een « wachttijd » van zes maanden à twee jaar in te stellen kon immers moeilijk als een alternatieve oplossing worden gezien.) Minister H. Simonet had het in de gegeven omstandigheden niet zo moeilijk om de contestanten van zijn beleid met dit gebrek aan enig ernstig alternatief te confronteren : « Het lijkt me paradoxaal dat diegenen die veelvuldig gebruik maken van het argument van de loskoppeling, ook vaak uiterst kritisch staan ten opzichte van de Verenigde Staten. Ik begrijp niet hoe het voortdurende wantrouwen ten aanzien van de bedoelingen en het optreden van de Verenigde Staten verzoenbaar is met de algehele onderwerping waarin zij Europa met betrekking tot haar veiligheid willen houden. » (Nogal onrechtvaardig geformuleerd ten opzichte van hen die in het verleden wel hebben gepleit

beslissing nl. het installeren van nieuwe kernwapens, op zichzelf een onevenwicht zou scheppen, ditmaal ten nadele van de Sowjets die dan zouden reageren. In de tweede plaats wordt gesteld dat de invoering van deze raketten op het Europees grondgebied de mogelijkheid schept om een nucleair treffen tot dit grondgebied te beperken, en hierdoor de drempel voor het inzetten van deze raketten zou worden verlegd. De Verenigde Staten zouden volgens deze redenering immers kunnen vermijden gebruik te maken van hun intercontinentaal strategisch wapenarsenaal en vanaf Europa terugslaan in de hoop hun grondgebied, hun bevolking en hun economie te sparen. In de derde plaats zien sommigen in de beslissing die ons wordt voorgelegd, het begin van een loskoppeling (*decoupling*) van de veiligheid van de Verenigde Staten en die van Europa, wat zou leiden tot een versnippering van de globale afschrikking. »

(8) De liberale oppositiepartijen steunden het beleid van Minister H. Simonet.

voor een Europese Gemeenschap die ook inzake internationale en defensieproblemen haar volledige verantwoordelijkheid zou opnemen). Hoe dan ook, voor de minister van Buitenlandse Zaken was een *Europees alternatief onbestaande*: « De gemeenschappelijke verdediging van Europa door de Europeanen zelf, zonder de bescherming van één der supermogendheden of de waarborg van de twee, is een misrekening. De vernederende situatie waarmee we sedert de mislukking van de Europese Defensie Gemeenschap steeds hebben moeten leven is dat Europa niet bekwaam is geweest, niet bekwaam is en niet bekwaam zal zijn om in een nabije toekomst zelf in te staan voor zijn verdediging. Dat is niet aan ons te wijten, maar weigeren er akte van te nemen zou betekenen dat wij het evidente en bekende beleid van al onze grote partners van de Gemeenschap negeren » (9).

Dit laatste leek een duidelijke allusie op de houding van de Britse en Duitse Bondsrepubliek. Was in feite de houding van de Belgische regering en de voornaamste regeringspartijen niet reeds bepaald vanaf het ogenblik dat zowel de Duitse Bondsregering als de Westduitse oppositie resoluut het Navo-standpunt steunden? Was niet voor elk waarnemer — a fortiori voor elke meerderheidspartij — de zaak bekeken vanaf het ogenblik dat te Londen en te Bonn op een onverdeelde en positieve Navo-consensus werd aangedrongen? Was niet elk voorstel tot een moratorium — « de Belgische regering heeft tijdens de besprekingen van de Atlantische Raad gewezen op het nut van een uitstel met zes maanden van elke beslissing over de produktie en de ontplooiing van kernwapens met middellange reikwijdte » (Verklaring van eerste minister Martens in de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 12 december 1979) een bij voorbaat doorstoken kaart? Was de weigerige houding van de Vlaamse socialisten niet bij voorbaat gedoemd tot een zich uiteindelijk aligneren op het regeringsstandpunt, indien deze niet bereid waren om desnoods een regeringscrisis te forceren? Welke politieke partij wou hiertoe het initiatief nemen, gegeven de Belgische situatie eind 1979 (10)?

Tot de meer positieve zijde van het bilan betreffende dit door minister H. Simonet zelf « historisch » geheten debat over het Belgisch buitenlands beleid lijkt ons te behoren :

1. De hernieuwde belangstelling en inzet van bepaalde drukingsgroeperingen en politieke partijen voor de fundamentele problemen van het

(9) H. SIMONET, Kamer van Volksvertegenwoordigers, op 7 december 1979.

(10) De Vlaamse socialisten, die hun standpunt niet konden doordrukken, hebben achteraf hun nederlaag ruiterlijk toegegeven. Het valt nochtans te vrezen dat dit nieuwe gezichtsverlies — na gelijkaardige psychologische nederlagen betreffende het Zaïrebeleid en in verband met de « Eurosystem » zaak de persoonlijke tegenstellingen en frustraties in de socialistische rangen nog zal aanscherpen, wat op de duur schadelijk kan worden voor de samenwerking tussen het kabinet en de partij.

buitenlands beleid. Vooral in Vlaanderen heeft een nieuwe generatie getuigd van haar wil tot internationale mondigheid.

2. Het debat over het Belgisch « alignment » op het Navo-beleid — hoe uitzichtloos dit in de gegeven omstandigheden van 1979 ook was — en de interpellaties in de Kamer van Volksvertegenwoordigers en het antwoord van de minister van Buitenlandse Zaken stonden op hoog niveau.

De op 12 december 1979 door de Eerste Minister in de Kamer van Volksvertegenwoordigers voorgelezen verklaring (11) had een anticlimax-effect. Zoals verwacht had de Belgische regering geen voorwaarden voor de Navo-beslissing kunnen (of willen) bedingen en niemand werd door premier Martens overtuigd dat de Navo-beslissing desgevallend nog zou kunnen gewijzigd worden o.m. op basis van de « eigen analyse van de toestand waartoe de Belgische regering vanaf mei 1980 zal overgaan ».

II. Beleidsopties inzake Europese eenmaking.

In vergelijking met de wekenlange contestatie en de parlementaire interpellaties over het Belgisch buitenlands beleid ten opzichte van de internationale Atlantische veiligheidsproblemen behoort het overige gebeuren eerder tot de « business as usual » problemen. Dit geldt niet alleen voor de Belgische houding ten opzichte van de multilaterale diplomatieke aangelegenheden betreffende de werking van de diverse Uno-organen, de mensenrechten, de ontwapeningsbesprekingen, maar ook betreffende de overige aspecten van het Belgisch buitenlands beleid, die in 1979 ietwat meer aandacht verdienden.

Dit geldt in eerste orde voor het *Belgisch beleid betreffende de Europese problemen. Ook in 1979 werd de afstand tussen binnen- en buitenlands beleid inzake Europese aangelegenheden verder gereduceerd.* Ook al is het juist dat er inzake economische en monetaire, arbeids- en inkomensverdelingsproblemen, landbouw- en energie-, internationaal en regionaal beleid tijdens 1979 van geen echt « Europees » beleid sprake is geweest, toch bleek het omgekeerde al even duidelijk: in 1979 was er inzake de hoger genoemde sectoren nog minder dan voorheen sprake van een Belgisch « buitenlands » beleid. Deze feitelijk evolutie, waarbij de grenzen tussen Belgisch binnen- en buitenlands beleid steeds verder vervagen in de context van een Europese Gemeenschap beantwoordt in zekere zin aan de Belgische beleidsoptie ten opzichte van het Europese eenmakingsproces. Opmerkelijk in dit verband was dat in de *regeringsverklaring van 6 april*

(11) Kamer van Volksvertegenwoordigers, Parlementaire Handelingen, Zitting 1978-79.

1979 de finaliteit van dit Europees integratieproces voor het eerst duidelijk in *federaal* perspectief werd gesteld. « Het uiteindelijke doel van onze Europese politiek is *federale* structuren tot stand te brengen die de ontplooiing van de *volken*, de *gewesten* en de *persoon* in de hand werken ». Meer bepaald ten opzichte van het in 1979 voornaamste Europese gebeuren, nl. het organiseren van rechtstreekse verkiezingen voor een Europees Parlement, werd in de hoger vermelde regeringsverklaring de Belgische positie als volgt gepreciseerd : « De Europese verkiezingen zullen de democratische structuren van de Europese instellingen versterken en zijn van primordiaal belang om te komen tot een democratisch verenigd Europa. De regering zal zich inspinnen om het rechtstreeks verkozen parlement zijn eigen rol te laten vervullen meer bepaald als controleorgaan van de toekomstige Europese executieve. Dit onderstelt dat aan het rechtstreeks verkozen Europese Parlement daadwerkelijke wetgevende en budgettaire bevoegdheden worden toegekend. Meer nog dan in het verleden moet Europa spreken met een enkele stem. De Europese politieke samenwerking moet verder worden uitgebouwd om te komen tot een buitenlands beleid van de Gemeenschap » (12).

(12) De Regeringsverklaring omvat i.v.m. de Europese problemen verder : « Het technocratische beheer, dat tot nu toe sommige Europese instellingen heeft gekenmerkt, is achterhaald. Het accent moet gelegd worden op de menselijke en sociale doelstellingen van de Europese Unie.

De Europese verworvenheden en onder meer de douane-unie, het gemeenschappelijk landbouwbeleid en het gemeenschappelijk handelsbeleid moeten beveiligd worden.

Daarboven moet de interne cohesie mede versterkt worden op grond van het onlangs van kracht geworden Europees Monetair Systeem in het perspectief van de verwezenlijking van de economische- en monetaire eenmaking.

Een coherent energiebeleid van de Gemeenschap moet door een reductie van de afhankelijkheidsgraad de energiebevoorrading verzekeren via een betere aanwending van de beschikbare energiebronnen, de aanmoediging van de aanwending van substitutiemiddelen en een versterkte internationale samenwerking.

België zal ook aandringen op een sterker sociaal-, industrieel- en regionaal beleid als uitdrukking van een grotere Europese solidariteit.

De controle op de multinationale ondernemingen moet tevens versterkt worden.

De Europese integratie moet tevens afgestemd zijn op de ontplooiing van de persoon. Eerbied voor de rechten van de mens, het vrije verkeer, de vrije vestiging en uitoefening van het beroep, samenwerking inzake onderwijs, de wederzijdse erkenning van de diploma's, de beveiliging van het leefmilieu en de bescherming van de verbruiker moeten op het Europees vlak worden nagestreefd.

Europa moet een dynamische rol spelen in de opbouw van de nieuwe Internationale Economische Orde ; meer bepaald is een eensgezind optreden van de Gemeenschap noodzakelijk in de internationale debatten over de grondstoffen, de energiebevoorrading, de monetaire orde, de Noord-Zuiddialoog, de vernieuwing van de Lomé-conventie.

In deze samenhang zal België ijveren voor een betere ordening van de grondstoffenmarkten en vooral voor een politiek van prijsstabilisatie o.a. door de oprichting van het gemeenschappelijk grondstoffenfonds.

Voor de groeiende schuldenlast, vooral van de armste ontwikkelingslanden zal

Wellicht werd al te weinig aandacht gegeven aan deze regeringsverklaring waarin formeel en resoluut werd geopteerd voor een federaal gestructureerde Europese Gemeenschap, waarin wél over « volken », « gewesten », en « personen », maar verder niet over « staten » sprake was. Niet een « Europe des Etats » dus, maar een « democratisch verenigd Europa » op basis van « volken », « gewesten » en « personen » met het « accent op de menselijke en sociale doelstellingen van de Europese Unie » zag de Belgische regering in april 1979 als de toekomst van de Europese Gemeenschap.

De toenemende verstrengeling tussen Europees en binnenlands beleid hield ook tijdens 1979 in dat *eerder de Eerste Minister dan de Minister van Buitenlandse Zaken* de coördinatie van het Belgisch beleid t.o.v. de Europese problemen op zich zou nemen. Los van de persoonlijke kwaliteiten van de politici die de functie van Minister van Buitenlandse Zaken of Eerste Minister bekleden, bleek in 1979 nog duidelijker dan voorheen dat het Europees beleid tot de wezenlijke bevoegdheidssfeer van de Eerste Minister behoort. Net zoals Leo Tindemans destijds zijn minister van Buitenlandse Zaken betreffende de Europese aangelegenheden overschaduwde, gebeurde dit ook nu met een nochtans minder op zijn Europese taak voorbereide premier Martens. Enig Europees succes was de Belgische Eerste Minister tijdens 1979 evenwel niet voorbehouden.

Op de bijeenkomst van de Europese Raad in Straatsburg stond de Belgische premier Martens eerder geïsoleerd met het Belgisch standpunt betreffende de verkorting van de arbeidstijd. Het probleem werd later ter discussie gesteld tijdens de vergaderingen van de EG-ministers van sociale zaken en ook op de Europese Raad te Dublin zou later in 1979 de Belgische premier opnieuw aandacht vragen voor het probleem van de arbeidsduur. Vooral de bijeenkomst van de Europese Raad te Dublin in het najaar 1979 werd een moeilijke zaak ingevolge de bezwaren van de conservatieve regering Thatcher ten opzichte van de « onredelijk en onrechtvaardig » geachte Britse bijdrage in de begroting van de Europese Gemeenschap. (De cijfers zijn bekend : met 16 % van het bruto intern produkt van de Gemeenschap, moet de Britse regering voor 20 % van de bijdragen tot de EG-begroting zorgen, terwijl het slechts 10 % van de uitkeringen hiervan zal ontvangen. Groot-Brittannië zou aldus tijdens 1980 de grootste netto-betaler in de EG worden met een netto-saldo van 62 mil-

België zich positief inzetten om aangepaste oplossingen te vinden die tot de ontwikkeling van die landen kunnen bijdragen.

De Europese Gemeenschap moet openstaan voor de Europese democratische landen die wensen toe te treden en in staat zijn om hiervoor de nodige inspanning te leveren. De Gemeenschap moet ervoor zorgen dat de besluitvaardigheid er niet onder lijdt. >

yard fr. ten gunste van de Gemeenschapsbegroting. De Britse regering schatte het zelfs op 72 miljard fr.)

Hoe druk het de Eerste Minister met de communautaire aangelegenheden in het najaar van 1979 ook had, er bleef premier Martens geen andere mogelijkheid om met enkele korte bezoeken en telefonische contacten een poging te wagen om de tegenstellingen tussen Frankrijk en Groot-Brittannië met een Benelux-voorstel te overbruggen. Het Benelux-voorstel (13), in feite een variante van de door de EG-Commissie voorgestelde versoepeling van het correctiemechanisme i.v.m. de Britse bijdrage waarvoor reeds in 1975 was onderhandeld, betekende voor de Britse regering een voorlopige toegift van 20 miljard fr. Benelux-voorstel dat op de Europese Raad te Dublin door de Britse regering niet werd aanvaard, omdat voor de regering Thatcher de discussie niet zozeer over cijfers, dan wel over beginselen ging. De regering Thatcher was immers van oordeel dat het netto-saldo van 62 miljard fr. ten bate van de Europese begroting aantoonde dat het begrotingsstelsel van de Europese Gemeenschap onrechtvaardig functioneert ten opzichte van Groot-Brittannië (14). Vooral de Franse en Duitse regeringen beklemtoonden het standpunt dat er « niets bijzonder aan de hand is » i.v.m. de Britse bijdrage. Elke EG-lidstaat betaalt immers de eigen bijdrage zoals door het stelsel van de eigen middelen is voorgeschreven: doeanerechten, landbouwheffingen en een percentage (thans 0,8 procent) van de BTW-aanslagbasis. Dat geldt voor alle lidstaten. Bovendien wezen o.m. de Franse en Duitse regeringen op het feit dat de Britten liefst wat meer in de lidstaten van de EG zouden aankopen: daarop moeten geen rechten betaald worden en rechten die men niet int moeten uiteraard ook niet aan de Gemeenschap afgedragen worden. Terwijl het Belgisch — of beter het Benelux-standpunt — in confrontatie met het Brits standpunt weinig succes kende, poogde premier Martens de aandacht van zijn collega's in de Europese Raad te winnen betreffende o.m. de oprichting van een Europees muntfonds. Oprichting van een Europees muntfonds, dat werd afgesproken bij de oprichting van het EMS (Europees muntstelsel) dat op 13 maart 1979 in werking trad

(13) Het Benelux-voorstel ging uit van volgende beginselen: iedere oplossing moet het stelsel van de eigen middelen eerbiedigen; ze moet in het raam van de begroting gevonden worden; ze mag slechts van tijdelijke aard zijn en tenslotte mag het maximum voor de BTW-bijdrage (1 %) niet overschreden worden, ook al zullen waarschijnlijk reeds volgend jaar en in ieder geval in 1981 de eigen middelen uitgeput zijn.

(14) Blijkbaar zou een « rechtmatige bijdrage » vanuit het standpunt van de huidige Britse regering betekenen dat men ongeveer evenveel uit de Europese Gemeenschap zou halen als men ertoe bijdraagt. In elk geval zoiets als een « broad balance », in het EEG-jargon bekend als het principe van « juste retour ». Principe dat uiteindelijk de negatie betekent van de « communautaire geest » en op het principeel verzet stuit van de overige EG-partners, inclusief België.

en waarvan het Europees muntfonds voor 13 maart 1981 een inherent element zou vormen (15). De Belgische premier stelde de Europese Raad te Dublin voor de ministers van Financiën de opdracht te geven de voorstellen te bestuderen die de Europese Commissie terzake nog zou uitwerken. De ministers zouden dan een verslag over het Fonds opstellen dat de regeringsleiders tijdens hun volgende bijeenkomst in maart 1980 zouden kunnen bestuderen.

Al met al kan men moeilijk beweren dat in 1979 het Europees beleid getekend werd door één of ander Belgisch impuls. Het tegendeel behoort eerder erkend te worden. Blijkbaar hield dit verband met o.m. de in 1979 steeds zwakkere economische, monetaire en politieke positie van België. Publiceerde niet eind 1979 een bekende Duitse krant een artikel met als vraag : « Wird jetzt Belgien der kranke Mann in Europa ? Steigende Schulden und eine überalterte Industriestruktur ? » (16). Werd de Belgische regering niet naar een defensieve positie teruggedrongen toen de EG-partners en de EG-Commissie naar aanleiding van premier Thatcher's bezwaren betreffende de Britse bijdrage in de EG-begroting het economisch voor- en nadeel van het lidmaatschap van de diverse EG-lidstaten gingen becijferen ? (De Britse regering en de EG-Commissie verwees naar het voordeel voor België van de EG-personeels- en administratieve uitgaven. In Belgische regeringskringen werd gerepliceerd dat de EG-Commissie dit met ruim 50 % had overschat ; Minister van Financiën, G. Geens, trachtte zelfs aan te tonen dat België in netto-termen eerder bijdraagt dan uit de EG-begroting ontvangt) (17).

III. Aandacht inzake probleemgebieden.

Op UNO-vlak ondersteunde de Belgische regering in 1979 de werking van diverse UNO-organen en vooral betreffende de drie probleemgebieden kreeg het Belgisch buitenlands beleid in binnen- en buitenland enige aan-

(15) Herhaaldelijk hebben de regeringsleiders bevestigd dat twee jaar na de start van het EMS het Europees muntfonds moet opgericht zijn. Vanwege de overige lidstaten bestond hiervoor in 1979 hoe langer hoe minder belangstelling. De ministers van Financiën hadden er voor Dublin nog nooit over gesproken en de zgn. Werkgroep van de Goeverneurs van Centrale Banken diende nog de studie over het fonds aan te vatten. Alleen het Europees Monetair Comité is met de discussie hierover begonnen en dit dank zij het feit dat het voorgezeten wordt door de Belg van Ypersele.

(16) Heinz STADLMANN in de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 2 december 1979.

(17) Dit op basis van een eerder hypothetische argumentatie, nl. indien men de EG-administratieve en personeelskosten splitst en niet de bruto maar netto-salarissen van de Euro-ambtenaren te Brussel in aanmerking neemt ; op voorwaarde ook, dat men aanvaardt dat de buitenlandse EG-ambtenaren een groot deel van hun salaris naar hun land van herkomst overmaken.

dacht: vooreerst de houding ten opzichte van Zaïre. (Gecontesteerd in eigen socialistische kring i.v.m. het voorzittersmandaat voor een derde internationale bijeenkomst i.v.m. een bespreking van het zgn. « plan Mobutu » verklaarde H. Simonet op 28 november 1979 dat de Belgische regering de taak die ze graag op zich had genomen ook met succes had vervuld» (cfr. het apart Zaïre-bilan 1979). Verder werden ook de standpunten van de nieuwe Minister van Ontwikkelingssamenwerking in 1979 opgemerkt. Meer bepaald de toespraak van minister M. Eyskens op de 5^e Unctad-conferentie te Manila (mei 1979) en zijn beleid t.o.v. het Indochinese vluchtelingenprobleem gaven aanleiding tot soms uiteenlopende discussies. Tenslotte werd tijdens de herfstzitting van de Algemene Uno-Vergadering te New York het *Belgisch standpunt opgemerkt ten opzichte van de problemen in het Midden-Oosten*. (De overige drie thema's die minister Simonet in zijn toespraak voor de Algemene Uno-Vergadering op 5 oktober 1979 ontwikkelde betroffen de rechten van de mens, de Noord-Zuid dialoog en de ontwapeningsproblemen; ontwapeningsproblemen waarover hij trouwens reeds tijdens de week van de internationale ontwapeningsbesprekingen te Genève op 25 januari 1979 het Belgisch standpunt o.m. betreffende het concept van regionale ontwapening had uiteengezet) (18).

Het Belgisch standpunt t.o.v. de problemen in het Midden-Oosten zoals het in de Algemene Uno-Vergadering door minister H. Simonet op 5 oktober 1979 werd verwoord, begon met een hulde aan de Camp David-akkoorden en aan de uitvoering die er reeds door de Israëliische en Egyptische regeringen werd aan gegeven. Meer bepaald werd in het Belgisch standpunt benadrukt :

1. « Net zoals de Arabische leiders is de Belgische regering de mening toegedaan dat het herstel van de vrede in de regio noodzakelijkerwijze afhangt van een rechtvaardige en globale regeling van het conflict, gestoeld op de erkenning van de nationale rechten van het Palestijnse volk, zijn *recht op zelfbeschikking, met inbegrip van het recht op een vaderland en de ontruiming van alle bezette Arabische gebieden, ook Jeruzalem.* »

2. « Het behoort aan de Palestijnen zelf te beslissen over de werkelijke uitdrukking die zij aan hun nationale identiteit zullen geven, om met de betrokken partijen overeen te komen of zij de voorkeur geven aan het

(18) In zijn « boodschap » naar aanleiding van de « Week van de Ontwapening », in het leven geroepen op initiatief van de Xe Bijzondere Zitting van de Algemene Uno-Vergadering i.v.m. de Ontwapeningsproblemen, preciezerde de Minister van Buitenlandse Zaken vooral het Belgisch standpunt t.o.v. de « non-proliferatie »-problematiek voor kernwapens. Volledige tekst, cfr. Persdienst Ministerie van Buitenlandse Zaken, 26 januari 1979, 4 blz.

statuut van autonomie of aan een onafhankelijke staat, eventueel in een federaal of confederaal kader. »

3. « Voor de Belgische regering bestaat er geen twijfel over het feit dat de vertegenwoordigers van het Palestijnse volk, en *in het bijzonder de PLO*, bij een dergelijke regeling moeten betrokken worden. »

4. Ter intentie van Israël werd de vraag gesteld: « zou de veiligheid van Israël niet beter worden verzekerd door vertrouwelijke betrekkingen met zijn buurlanden, dan door de onafgebroken bezetting van de gebieden in een klimaat van vijandigheid? ». De geschiedenis bewijst door talrijke voorbeelden dat een staat zijn moreel kapitaal kan verspillen door het voeren van een dergelijk beleid.

Deze verklaring van de Belgische Minister van Buitenlandse Zaken op de Uno-tribune te New York, samen met de contacten en ontmoeting tussen hemzelf en belangrijke PLO-leiders, liep toen vooruit op de Franse houding. Franse houding, die enkele maanden later door President Giscard d'Estaing zelf tijdens zijn rondreis doorheen de Perzische Golf (maart 1980) heelwat meer aandacht zou krijgen. Een vaststelling, die ons tot een laatste vraag en bedenking brengt, nl. de zin en de betekenis van het buitenlands beleid van een kleine staat zoals België.

IV. Zin van het buitenlands beleid van een kleine staat.

Het klassieke antwoord betreffende *de mogelijke rol die een kleine staat als België in Europees, in Atlantisch en in wereldverband zou kunnen spelen* was voorheen meestal: de betekenis van het Belgisch buitenlands beleid mag niet over- of onderschat worden. Niet overschat worden, we zijn immers geen grote of middelgrote mogendheid. Ook niet onderschat worden, want de Belgische diplomatie kan — vaak door de buitenwereld onopgemerkt — uitstekende diensten bewijzen in de rol van internationaal verbindingsagent en gangmaker in historische evoluties die zich voltrekken in de zin van een betere politieke, economische en culturele verstandhouding tussen staten en volkeren.

Dit traditionele antwoord in verband met de rol van het Belgisch buitenlands beleid bevat tenminste één hoedanigheid: de onmacht van ons buitenlands beleid wordt er op een diplomatieke manier omsluiërd. Blijkbaar wil evenwel de huidige minister Henri Simonet met deze diplomatieke omsluiting afrekenen, waar hij in 1979 verklaarde: « *Vroeger liep men hier nogal eens te pronken met de zogenaamde verzoeningspendel van de Belgische diplomatie. Ik verwacht daar niet zoveel heil van. Het oppeppen van de dynamiek van het handjes-schudden kan ook een voor-*

wensel zijn om geen eigen politiek te moeten opbouwen. Wie zich alleen maar toespitst op een bemiddelingsrol moet nooit een standpunt innemen en dit soort gemakzucht verwerp ik » (19).

Hoe juist deze bedenkingen ook mogen zijn, er blijft toch de vraag aan welk alternatief voor het voeren van een Belgisch buitenlands beleid de heer Simonet in 1979 dacht. Er blijft vooral de vraag of in feite het werkelijk gevoerde Belgisch buitenlands beleid in 1979 niet precies een voorbeeld is van een beleid dat beperkt bleef tot de traditionele Belgische bemiddelende pendeldiplomatie. Op de vraag of het echter ook anders zou kunnen hebben o.m. Vlaamse waarnemers van de Belgische diplomatie geantwoord: « Het is theoretisch bijvoorbeeld niet volstrekt onmogelijk dat een land als België in de crisis van het Nabije Oosten een eigen rol zou spelen en daar zou bijdragen tot de oplossing van een vraagstuk dat de wereldopinie terecht bezighoudt. Een crisissituatie, die de kiem in zich draagt van een ernstig conflict, maar wie zit eigenlijk te wachten op een Belgische bijdrage tot de oplossing van dit vraagstuk? Hetzelfde geldt voor de NAVO en de EEG. De Belgische bijdrage in het ontwikkelingsproces van deze internationale organen valt niet te onderschatten, maar op het eerste gezicht lijkt het toch vrijwel uitgesloten dat de grote landen die daaraan eveneens deelnemen, zich in een grotere mate dan verhoudingsgewijs mag worden verondersteld, aan het Belgisch standpunt storen. Dit alles betekent zeker niet dat men zou moeten nalaten een rol te spelen in de wereld, integendeel en het betekent allerminst dat men als kleine mogendheid niet ook een vredebewarende rol van betekenis zou kunnen spelen, maar het betekent wel dat de geheel eigen inbreng in de internationale verhoudingen in een ander vlak ligt, en namelijk in dat van de ontwikkelingsproblemen of, zo men wil, dat van de verhouding Noord-Zuid » (20).

In 1979 werd aldus duidelijker dan voorheen de vraag gesteld naar de betekenis van een Belgisch buitenlands beleid. Een buitenlands beleid waarvoor minister H. Simonet koppig de politieke verantwoordelijkheid heeft gedragen vanuit een soms ietwat te opvallend isolement. Isolement, dat door parlementaire waarnemers wel eens als « een vorm van laatdunkendheid » t.o.v. de Belgische politici en publieke opinie werd ervaren (21).

(19) H. CAMPS, « Een avondje met Henri Simonet », in *Het Belang van Limburg*, 7 april 1979.

(20) « Het buitenlands beleid van de nieuwe regering » in *Tijdschrift voor Diplomatie*, januari 1979.

(21) « Het is de parlementaire waarnemers niet ontgaan dat o.m. naar aanleiding van de Zaïre- en rakettenkwesties ook gebleken is hoe weinig politieke vrienden minister Simonet telt en hoe smal zijn politieke basis wel is. Men schrijft dat toe aan de onpopulaire standpunten die de minister met moed verdedigde, maar er

Summary : A survey of the Belgian foreign policy in 1979.

Normally the Belgian foreign policy is not an explosive matter for public debate. However during 1979 the attitude and decisions of Minister Simonet concerning the Nato-demands for production and installation of 464 Cruise- and 108 Pershing-missiles were strongly criticized. Mainly his socialist friends of the « Socialistische Partij » (Simonet belongs to the « Parti Socialiste »), the « Volksunie » and also important pressure-groups as « Pax Christi » disapproved the positive attitude of Minister Simonet vis-à-vis the Nato-demands. A climax was reacted during a protest-meeting in the streets of Brussels on December 9, 1979 and during the debate in the Belgian Parliament (Chambre of Representatives). It resulted in a declaration by the Belgian Prime Minister Martens on December 12, who agreed that the Belgian Government should ask for a delay of 6 months. Among other items of Belgian foreign policy examined in this article one can notice the evolution of the position of the Belgian Government in European Affairs and in the Middle East problems. Finally, the author broadens his survey to the more fundamental question of the meaning of the foreign policy of small countries.

zijn nog andere redenen voor zijn vereenzaming. Simonet is ongewoon schrand en kan maar weinig eerbied opbrengen voor parlementsleden en collega's in de Belgische- en in vreemde regeringen, die dat minder zijn. Zijn sarcastische opmerkingen kwetsen niet zelden, zijn ironie vernedert soms, zijn wispelturigheid wordt door de diplomaten vaak als een vorm van laatzinnigheid ervaren. Toen minister Simonet in november een routinereis naar Latijns-Amerika ondernam in plaats van in de parlementscommissie de raketten-affaire uit te praten, hebben de parlementsleden dit als een hooghartige miskennis van hun prerogatieven ervaren. Ook op internationaal vlak gaan Simonets scherpe geest en helder doorzicht niet ongemerkt voorbij maar verliest hij eveneens krediet door humeurigheid en onachtzaamheid. Dat vindt iedereen die met 's lands buitenlandse politiek begaan is bijzonder spijtig.». « Buitenlands beleid onder Simonet », in *De Nieuwe Gids*, 4 januari 1980.

